

eLEMÉRÉS 2012 – Gyorsjelentés

Vezetői összefoglaló

eLEMÉR 2012-ben második alkalommal szolgáltat adatokat az informatikai eszközök közoktatásbeli alkalmazásáról. Az önértékelést ebben a ciklusban kétszer annyi intézmény végezte el, mint az előzőben, így a kialakult kép bátrabban általánosítható. Megnyugtató ugyanakkor, hogy az eredmények összhangban vannak a 2011-es adatokkal, vagyis a mérés első évében készült pillanatfelvétel is reális volt, 2011 joggal tekinthető a monitorozási folyamat bázisévének.

Az informatikai eszközök iskolafejlesztő célú használatának mérésére az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet a rendelkezésre álló minták nyomán, de önálló fejlesztésként kidolgozott egy komplex online mérőeszközt, amelyet eLEMÉRnek kereszteltünk, és amely az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet honlapjáról érhető el¹ a 2011. februári állapotot tükröző Gyorsjelentéssel és a projektről szóló minden információval együtt. A fejlesztés a TÁMOP 3.1.1. projekt keretében, európai támogatással zajlott.

Az első országos eLEMÉRÉS célja volt, hogy úgy rögzítsük a 2011-es év adatait, hogy azok bázisévi összehasonlító adatokként viszonyítási alapul szolgálhassanak a változások követésére. Szándékaink szerint minden év február utolsó napján országos pillanatkép készül az IKT iskolafejlesztő szemléletű használatának helyzetéről a közoktatásban. A rendszerben található állításokat minden évben felülvizsgáljuk, szükség esetén néhányat módosítunk vagy kicserélünk, vigyázunk arra, hogy az állítások megfeleljenek a korszerűség, de a követhetőség és az összevethetőség szempontjainak is. Az első módosításra 2012 második félévében kerül sor, a 2011-es és a 2012-es állítássor megegyezik, így az adatok összehasonlításának nincs akadálya.

Az európai támogatású projekt, amelynek keretében a fejlesztés zajlott, hivatalosan befejeződött 2011. október 31-én. Számos nehézség ellenére, kiváló csapatmunkával, nagyszerű szakemberek összefogásával és az iskolákból, hazai és külföldi szakemberektől érkező bátorító visszajelzéseknek köszönhetően a rendszer tovább fejlődött, szellemiségében és technikailag is illeszkedik a más országokban fellelhető legkorszerűbb megoldásokhoz. Fenntartása máris nehézségekbe ütközik, sok önkéntes munkát igényel a fejlesztésben végig közreműködő szakértőktől, amiért az OFI köszönettel tartozik.

eLEMÉR azt vizsgálja, hogy az iskolák hogyan támogatják a tanulást és a tanítást, valamint a szervezeti működést informatikai eszközökkel, és ehhez milyen infrastruktúra áll a rendelkezésükre. A

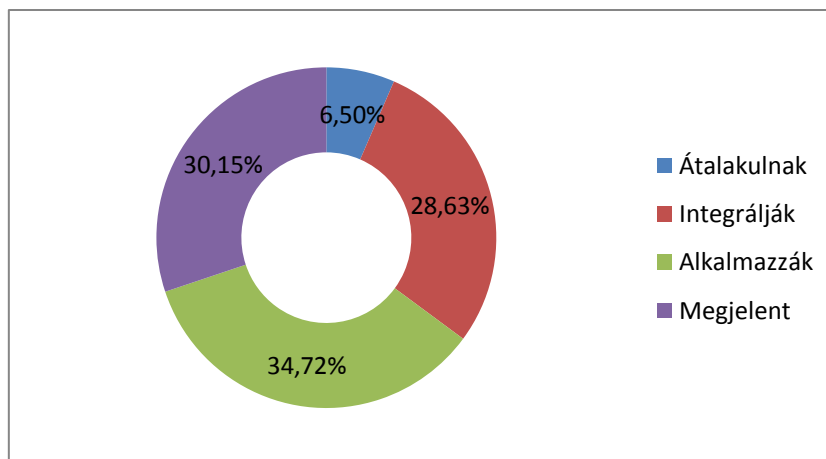
¹eLEMÉR otthona: <http://ikt.ofi.hu>

mérőeszköz 91 pozitív, orientáló jellegű állítást tartalmaz ezen a négy területen. Az iskoláknak azt kell megválaszolniuk, hogy az állítások relevánsak-e az iskola esetében, és ha igen, akkor milyen mértékig érvényesülnek. Négy szint között lehet választani: (1) „nem igaz”, (2) „részben igaz”, (3) „majdnem teljesen igaz” és (4) „igaz”. **Az iskolai – és az országos – átlagok tehát 1,00 és 4,00 között oszlanak el.** Az iskolák átlagát és az országos átlagot is a négy fő terület átlagából számítjuk ki, e területek átlagát pedig a bennük szereplő összes állítás átlagából, nem pedig a részterületi átlagokból, mert azok nagyon változó számú állításokat tartalmaznak, így torzulást eredményezett volna ezek átlagolása.

Nem reprezentatív mintával dolgoztunk, hanem minden iskolát felkértünk a kitöltésre. 5923 általános és középiskolai feladatellátási hely van az országban, ezek **12,2 %-a, 723** intézmény végezte el az önértékelést teljes egészében, 1723 iskola regisztrált. Ez az arány már feljogosít arra, hogy az eredményeket általánosítsuk. 83 olyan iskola van, amely már 2011-ben is szolgáltatott adatokat, a két év összehasonlítása csak az ő adataik figyelembevételével lehetséges. Ennek ellenére a főbb átlagok esetében megadjuk a tavalyi adatokat is a / jelek után. Az országos alapadatokat a [Statisztikai tájékoztató oktatási évkönyv 2010/2011](#) c. kormányzati kiadványból vettük².

eLEMÉR az iskolákat az eredmények átlagolása alapján négy csoportba sorolja. A leggyengébb fejlettséget mutató iskola átlaga 1,00, míg a legjobbjé 4,00. Az iskolák kategóriánkénti megoszlása 2012-ben a következő:

- 218 intézményben „megjelent az IKT” (1,00 – 2,49)³
- 251 iskolában „alkalmazzák az IKT-t” (2,50 – 2,99)
- 207 intézményben „integrálják az IKT-t” (3,00 – 3,49)
- 47 helyen pedig már „átalakulnak az IKT használatával” (3,50 – 4,00)

1. ábra: A mérésben résztvevők csoportba sorolása átlageredményük alapján

² Ez egy évvel korábbi adatokat közöl ugyan, de a folyamatban lévő tanévre vonatkozóan ellentmondásos adatokkal rendelkezünk, ezért a lezárt év adatainak használata mellett döntöttünk. A feladatellátási helyek száma tapasztalataink szerint inkább csökkent a 2011-12-es tanévre.

³ Az első szintet is pozitívan akartuk megfogalmazni, így ott nagyobb egységet adtunk a skálának, mint a többi szint esetében.

A mérés szerint az iskolák átlagos szintje az informatikai eszközök iskolafejlesztő szemléletű használata terén 2,69, azaz eléri az „alkalmazzák az IKT-t” elnevezésű második szintet. Ez az érték 2011-ben 2,54 volt. Az infrastruktúra mutatkozik a legfejlettebbnek (2,9 / 2,72), ezt a tanítás követi (2,79 / 2,58), majd a tanulás következik (2,66 / 2,46), és a szervezeti működés zárja a sort (2,42 / 2,41). Ez az eredmény azt tükrözi, hogy az eszközök fejlettebb alkalmazást tennének lehetővé, vagyis az iskolák még mindig nem használják ki az adott infrastruktúrában rejlő lehetőségeket.

A legmagasabb értékeket kapott tíz állítás közül négy az infrastruktúrára, négy az iskolavezetés munkájára vonatkozik, egy-egy pedig a tanárokkal és a tanulókkal kapcsolatos. Öröndetes, hogy az iskolákban használt szoftverek jogtiszták és kompatibilisek, az iskolák informatikai rendszere biztonságos, és az iskolák többségében az internetet az intézmény egész területén el lehet érni. A 2011-es mérésben is ez a négy infrastruktúrát érintő állítás emelkedett ki. Az iskolavezetés ösztönzi és támogatja az IKT-eszközök használatát, megszervezi az ehhez szükséges képzéseket, és biztosítja azt is, hogy az informatikai eszközöket az iskolai élet különböző szinterein és helyzeteiben használhassák. A tanulók szívesen dolgoznak IKT-eszközök használatával, a tanárok pedig tisztában vannak a szellemi tulajdon fogalmával és a digitális tartalmak felhasználásának szabályaival. E tíz állítás közül csak egy van, amely nem szerepelt a tavalyi top tízben.

Idén öt állítás átlagértéke maradt két egész alatt (tavaly hat), ezek a kérdések tehát igen komoly figyelmet igényelnek országos szinten is. A tanárok nem követik digitális megoldásokkal a tanulók fejlődését, és alig vesznek részt IKT-t is alkalmazó nemzetközi együttműködésekben. Három alacsony érték az iskola nyitottságával kapcsolatos, rámutat, hogy az iskolák még nem élnek a digitális napló és a virtuális tanulási környezet által kínált lehetőségekkel, és általában nincs megoldva semmilyen módon sem a távoli hozzáférés. A kiemelkedő és az alacsony értéket kapott állítások gyakorlatilag nem változtak azzal, hogy sokkal több iskola kapcsolódott be az önértékelésbe. Ez a tény a tavalyi mérés eredményét validálja.

Ajánlások

Általában: 2012-ben az iskoláknak a változások miatt új helyi tantervet is kell készíteniük. Ez alkalmas az informatikai stratégia újragondolására is, hogy a tanulásban, a tanításban és az iskola szervezeti működésében is jobban támaszkodjunk az IKT által nyújtott lehetőségekre, közelítve ezzel az iskolai környezetet az otthon és más munkahelyek világához.

A digitális napló és az iskolai információkhoz, dokumentumokhoz, tananyagokhoz való távoli, iskolán kívüli hozzáférés megoldása sokat lendítene az iskolák nyitottságán, működésük átláthatóbb és korszerűbb lenne, ezért ezeknek az eszközöknek a szorgalmazása – és bevezetésük támogatása – továbbra is indokolt. Ezek a megoldások hozzájárulnának ahhoz is, hogy a tanulás és a tanítás eszköztára kitáguljon, az együttműködés pedig minden szinten felerősödjék. Azokat az eszközöket, amelyek rendelkezésre állnak, többet és kreatívabban is lehetne használni, ehhez érdemes megismerni, népszerűsíteni az iskolán belüli és a külső mintákat, követendő példákat.

A tanulás és a tanítás terén: Tágabb teret kell biztosítani az informatikai eszközökkel végzett kreatív és gyakorló feladatoknak, jobban be kell vonni az iskolán kívül szerzett informatikai és egyéb tudást

az iskolai munkába. Bátorítani kell a tanulói produktivitást, a tanulás során önállóan vagy közösen létrehozott tudás megjelenítését, bemutatását akár web2-es eszközökkel is. A tanulói mobiltelefonok és az iskolai digitális fényképezőgépek bevonásával megnyílik az interjúk, képriportok, videofelvételek készítésének lehetősége is, kreatívabb színezetet kaphat a tanulás, növekedhet a motiváció.

A tanárok ismerjék meg a tantárgyukhoz tartozó hasznos honlapokat, és hívják fel a figyelmet az általuk nyújtott önfejlesztési lehetőségekre. Adjanak digitális eszközökkel elvégzendő, választható feladatokat, kínáljanak fel és fogadjanak el többféle eszközt, megoldási módot is. Támogassák a feladatmegoldás kooperatív módjait, a hosszabb időre szóló, iskolán kívüli feladatmegoldás során a digitális kommunikációt. Ha az iskola nem biztosítja az ehhez szükséges felületeket, akkor a tanárok vagy diákjaik, esetleg a szülők is létrehozhatnak ilyeneket, például blog vagy wiki formájában. A tanárok közötti együttműködés eszköze és tárgya is lehetne az IKT.

A szervezeti működés területén: Az informatikai stratégia – akár önálló dokumentumként, akár az intézmény általános stratégiájának részeként – lehetőséget nyújt arra, hogy a helyzet felmérése után megtervezzék a pedagógiai céloknak megfelelő fejlesztést, ami nem korlátozódik az infrastruktúrára, hanem mind a négy területet (tanulás, tanítás, szervezeti működés, infrastruktúra) felöleli. Fontos, hogy az iskola úgy nézzen szembe a mindenkori kihívásokkal, hogy számba veszi, milyen segítséget nyújthat ezek megoldásában az IKT. A tanulók fejlődésének nyomon követése, a tanulás személyre szabása, a különös bánásmódot igénylő tanulók támogatása, a tehetséggondozás, a motiváció fokozása különösen olyan területek, ahol a digitális eszközök és megoldások jelentős segítséget nyújthatnak.

Az infrastruktúra terén: A belső és a külső kommunikáció, az információáramlás megkívánja, hogy digitális megoldásokat is alkalmazzon az iskola. Ennek legegyszerűbb módja a levelezőlisták létrehozása és működtetése, az intranet és a távoli hozzáférés valamelyik módzatának alkalmazása, illetve az iskola honlapjának rendszeres frissítése, néhány web2-es kommunikációs megoldás bevezetése. A tanórai eszközhasználat feltételeinek megteremtése mobil eszközökkel vagy néhány telepített eszközzel segíthető leginkább, különösen, ha a mobil eszközök beüzemeléséhez technikai segítség is rendelkezésre áll. A közösségi terekben elhelyezett szabad hozzáférésű számítógépek használata fejleszti a bizalomból táplálkozó felelősségérzetet.

Budapest, 2012. május 3.